

# Op de foto

De Dorpsstraat is al sinds jaar en dag de belangrijkste straatweg in ons dorp. Door de eeuwen heen is er nogal wat veranderd. Op de foto ziet u een deel van de Dorpsstraat zoals dat er kort voor de oorlog uitzag. De foto is gemaakt tussen 1935 en 1940. De straat rechts is de Grootte Steeg, nu Burgemeester Royaardslaan. Over de Heelstrate, de Grootte Straat of zo u wilt de Dorpsstraat gaat het vandaag in deze rubriek. Maar ook over enkele woningen en gebouwen waarvan sommige zijn verdwenen.



De foto is genomen vanaf de plaats waar de Lindenlaan uitmondt op de Dorpsstraat. Al in 1439 wordt de Dorpsstraat genoemd als er sprake is van *'die Heelstrate, die doer Scherpenzeell gaet...'* Rond 1800 is de naam veranderd in *'de Grootte Straat'*. De Dorpsstraat was toen niet meer dan een onverharde weg. In 1825 wordt een plan gesmeed voor de aanleg van een straatweg tussen Amersfoort en Arnhem, een jaar later volgt de aanbesteding van de *Grooten Weg der 1<sup>e</sup> Classe*. Om de nodige middelen bijeen te brengen kan iedereen door intekening een bijdrage leveren aan het initiatief. De aanleg van de straatweg is voor plaatsen aan het tracé economisch interessant. Dat zal ongetwijfeld voor velen een belangrijke reden zijn geweest om het project financieel te ondersteunen. De heer Van Naamen van Scherpenzeel legt een aanzienlijke bedrag van 17.000 gulden in. Hij heeft in 1793 de heerlijkheid Scherpenzeel gekocht. Zes *'gewone'* burgers van Scherpenzeel tekenen ook in. De aanleg van de (tol)weg wordt in 1830 gerealiseerd. De klinkerweg is slechts 4 ½ meter breed. Aan beide kanten van de straat is een greppel. Van west naar oost worden bomen geplant. Scherpenzeel wordt door de straatweg één van de doorgangplaatsen van het westen naar het oosten en wordt zo de *"Poort van Gelderland"*. Tot de ingebruikname van de rijksweg A12 in de jaren vijftig van de vorige eeuw blijft de Dorpsstraat een belangrijke doorgaande weg. De weg wordt door de jaren heen steeds breder gemaakt. Als het wegdek wordt voorzien van asfalt, wordt de rijbaan tot zeven meter verbreed. Tijdens de herinrichting van de centrumroute in het laatste decennium van de vorige eeuw wordt dit asfalt weer vervangen door klinkers.

## Huizen en gebouwen.

Uiterst rechts op de afbeelding is nog een deel van de toenmalige Rotterdamsche Bank te zien. Tot 1900 is dit pand gebruikt als burgemeesterswoning. In dat jaar wordt burgemeester Dirk Pool opgevolgd door Anton Royaards. Na Pool heeft kunstschilder Edzard Willem Koning er vier jaar gewoond. Als het gebouw dienst gaat doen als bank in de jaren dertig, wordt het ook het woonhuis

van bankdirecteur Zwaan en zijn gezin. De bank wordt in 1956 gesloopt en vervangen door een pand dat in de stijl van de Delftse School is gebouwd, net als alle wederopbouwoningen in de Dorpsstraat. In 1981 heeft dat gebouw al weer plaats moeten maken voor een moderner kantoor. Hierin is nu Kroezen gevestigd. Daarnaast, op de andere hoek van de Groote Steeg, staat het Van Naamenhuis, dat zijn naam te danken heeft aan het feit dat er aanvankelijk familieleden van Johannes Sebastiaan van Naamen in wonen. Het huis is ook bewoond geweest door gemeentesecretaris Feyting van Walsem en in 1921 neemt dierenarts G.H. Stotijn er zijn intrek. Samen met de ernaast gelegen Bewaarschool is de woning aan het begin van de oorlog in mei 1940 beschadigd. De Grebbecommissie maakt in 1940 nog wel gebruik van de school. De Bewaarschool wordt na mejuffrouw Wetter jarenlang gerund door de drie gezusters Kreuger. Voor kleuters is er dan nog geen leerplicht. Sommigen vinden in die tijd dat de bewaarschool voor kinderen is waarvan de moeders te lui zijn om op hun kinderen te passen! Als het Van Naamenhuis en de Bewaarschool worden gesloopt, ontstaat een open plaats waarachter in 1941 het nieuwe gemeentehuis verrijst. Het pand in het midden op de foto waarvan het zonnescherm (markies) is neergelaten, is Coöperatie 'Ons Belang'. De winkel zoals die op de foto is te zien, is gebouwd in 1931 en is gelegen naast de openbare lagere school. De vereniging van gebruikers heeft een bestuur waarvan M. Appelhof de laatste voorzitter is geweest. Het doel van de vereniging is haar leden 'waren van elke aard te verschaffen'. Lange tijd is Kees de Man bedrijfsleider. In 1960 wordt hij opgevolgd door zijn zoon Anton. In 1961 wordt de winkel na een verbouwing de eerste zelfbedieningswinkel in ons dorp. Brood en banket wordt in een eigen bakkerij gebakken. Bij het 60-jarig bestaan in 1968 krijgen alle leden (dat zijn er dan ongeveer 500) een taart uit eigen bakkerij. In 1976 wordt de winkel gesloten. Daarna heeft makelaardij Schimmel er kantoor gehouden en nu is het weer als winkelpand in gebruik. Een nieuwe openbare school is in 1940 achter het gebouw op de foto gebouwd, maar dat pand heeft allang weer plaats gemaakt voor Ter Wheme.

---

<sup>i</sup> Scherpenzeel. Poort van Gelderland-Comité voor Scherpenzeelse Cahiers, 1992